

20
21

FACTSHEET: SCHOLEN- RAPPORT

Universiteit Gent

https://res.cloudinary.com/grohealth/image/upload/f_auto,q_lossy,q_auto/v1583766541/DCUK/Content/Stock-879044054.jpg

INHOUD

PAG.02

01

FAQ

PAG.03

02

ALGEMEEN

PAG.07

03

DEPRESSIEVE
KLACHTEN

PAG.09

04

STIGMA

PAG.13

05

ANTI-STIGMA
CAMPAGNES

PAG.14

06

TOEKENNING
VAN OORZAKEN

PAG.15

07

ZORGAAN-
BEVELINGEN

PAG.17

08

SCHOOL
ERVARING

PAG.21

09

PESTGEDRAG

PAG.22

10

AANDACHTSPUNTEN

RODE NEUZEN FAQ

01

1

Wat wordt er besproken in dit rapport?

Dit rapport bevat de resultaten van de leerlingenbevraging voor alle scholen die hebben deelgenomen aan het Rode Neuzen Onderzoek. Via deze weg krijgen jullie inzicht over verschillende zaken die bevestigd werden:

- De mate waarin leerlingen psychische problemen ervaren.
- Hoe leerlingen psychische problemen verklaren.
- De mate waarin leerlingen psychische problemen stigmatiseren.
- De mate waarin leerlingen schooldruk ervaren.
- De mate waarin leerlingen zich ondersteund voelen.
- De ervaringen van leerlingen met pesten.
- De invloed van Corona op het welzijn van de leerlingen.

3

Waar kunnen we terecht voor meer informatie?

Jullie kunnen terecht op onderstaande website voor meer info over:

- 1.Het Rode Neuzen Onderzoek (algemene informatie)
- 2.De methodologie (onderzoek en vragenlijst)
- 3.De steekproef (verloop van de steekproeftrekking)
- 4.Stigma (definities en uitleg)
- 5.De Rode Neuzen Survey (verdere toelichting waarom de besproken thema's werden bevestigd)
- 6.Het overkoepelend scholenrapport (resultaten van alle deelnemende scholen)
- 7.De onderzoeksgroep die het onderzoek heeft uitgevoerd

Website:

<https://www.ugent.be/ps/sociologie/nl/onderzoeksgroepen/hedera-projecten/fwo-rode-neuzen>

2

Hoe kunnen de resultaten geïnterpreteerd worden?

In dit rapport worden de resultaten van alle 5022 deelnemende leerlingen uit 38 Vlaamse scholen toegelicht. De resultaten hebben betrekking op de leerlingen die de survey volledig hebben ingevuld.

Bij het interpreteren van de cijfers en percentages, moet er dus rekening gehouden worden met zowel het antwoordpercentage (zie pagina 06) als de specifieke kenmerken van de leerlingenpopulatie van de derde graad van de verschillende deelnemende scholen.

Dit rapport maakt het als deelnemende school mogelijk om de resultaten van jullie school te vergelijken met andere deelnemende scholen. Voor een verdere toetsing van de resultaten aan de wetenschappelijke literatuur kunnen jullie op onderstaande website terecht.

4

Wie is het team achter dit onderzoek?

- **PROMOTOREN:**

Prof. dr. Piet Bracke (UGent)

Prof. dr. Peter Stevens (UGent)

Dr. Veerle Buffel (UA)

- **COÖRDINATIE:**

Dr. Melissa Ceuterick (UGent)

Dr. Katrijn Delaruelle (UGent)

- **ONDERZOEKERS:**

Marlies Bockstal (UGent)

Lotta Van der Meulen (UGent)

- **CONTACTPERSOON:**

Dr. Melissa Ceuterick

E-mail: Melissa.Ceuterick@UGent.be

Vakgroep Sociologie, Universiteit Gent

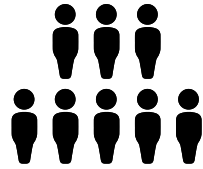
Website:

www.ugent.be/ps/sociologie/en/researchgroups/hedera

02

ALGEMEEN

GENDERVERDELING PER STUDIEJAAR

Totaal

Jongens

X

Meisjes

5^{de}
Jaar

2430 | 938 32 1460

6^{de}
Jaar

2414 | 965 19 1430

7^{de}
Jaar

178 | 28 4 146

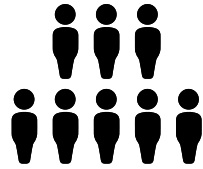
T
Totaal

5022 | 1931 55 3036

02

ALGEMEEN

GENDERVERDELING PER STUDIERICHTING

Totaal

Jongens

X

Meisjes

ASO

3375 | 1350 38 1987

BSO

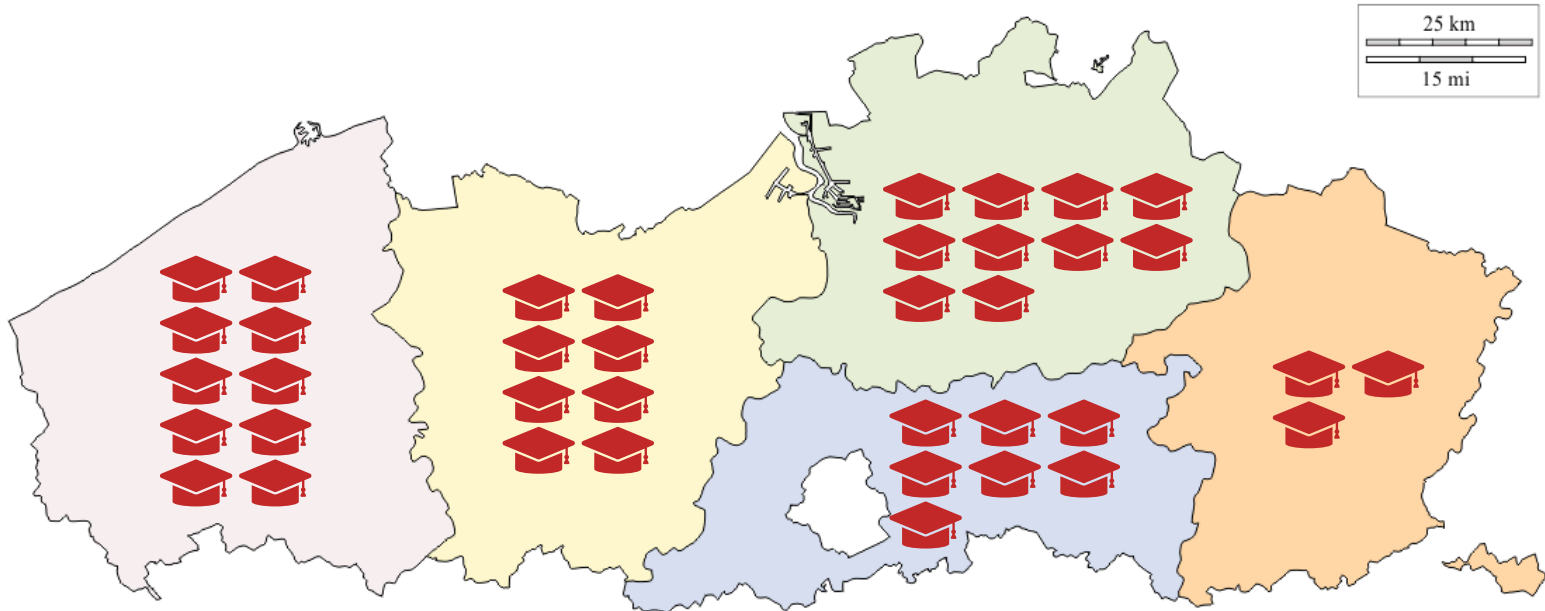
760 | 225 9 526

TSO

885 | 356 6 523

OKAN

2 | 0 2 0

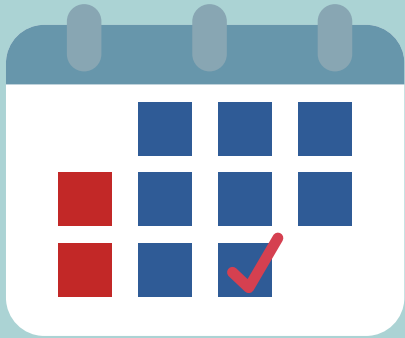
VERDELING SCHOLEN
PER PROVINCIE

PROVINCIES	AANTAL SCHOLEN	% LEERLINGEN T.O.V. TOTALE STEEKPROEF
WEST-VLAANDEREN	10	28%
OOST-VLAANDEREN	8	35%
ANTWERPEN	10	21%
VLAAMS-BRABANT	7	12%
LIMBURG	3	4%

02

ALGEMEEN

INFORMATIE
SURVEY-AFNAME

01/10/2020-
04/02/2021

Periode van afname

25 MIN

Gemiddelde duur
invullen survey

58%

ANTWOORD-
PERCENTAGE*

= aantal deelnemende leerlingen
uit de 3e graad /
totaal aantal leerlingen uit de 3e
graad

* Dit rapport geeft steeds het percentage leerlingen uit de derde graad weer dat antwoordde op de relevante vragen.

DEPRESSIEVE KLACHTEN

03

HOE VOELDEN DE LEERLINGEN ZICH
AFGELOPEN MAAND?

7%

16%

34%

35%

8%

- 'Zich somber voelen'
- 'Minder plezier ervaren'
- 'Futloos zijn'
- 'Zich minder goed in zijn/haar vel voelen'

HEBBEN JULLIE
LEERLINGEN OOI
GELIJKAARDIGE
PROBLEMEN
ERVAREN?

“

25%

ERVAART
DEZE
PROBLEMEN
(MEER) SINDS
COVID-19

”

73%

Heeft ooit gelijkaardige
problemen gekend

44%

Ervaart deze problemen
op het moment van de
survey-afname nog steeds

23%

Heeft ooit andere
psychische problemen
gekend

DEPRESSIEVE KLACHTEN

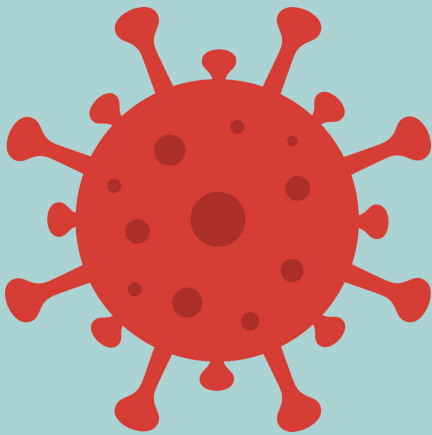
HULP EN NETWERK

03

23%

Heeft ooit psychische hulp
gezocht

2%

Heeft deze afspraak gemaakt
omwille van problemen sinds
COVID-19

69%

Kent minstens één persoon uit
hun netwerk (vrienden, familie,
buren, lief enzovoort) die
psychische problemen heeft
gehad of heeft

04

STIGMA

STIGMA IN HET KORT

De definities van de 3 verschillende vormen van stigma.

PERSOONLIJK STIGMA

De negatieve stereotypen en vooroordelen van een persoon t.a.v. personen met psychische problemen en/of (het ontvangen van) geestelijke gezondheidszorg.

Alle negatieve stereotypen en vooroordelen t.a.v. personen met psychische problemen en/of (het ontvangen van) geestelijke gezondheidszorg die collectief door mensen in een bepaalde groep worden aangenomen.

PUBLIEK STIGMA

GEPERCIPIEERD PUBLIEK STIGMA

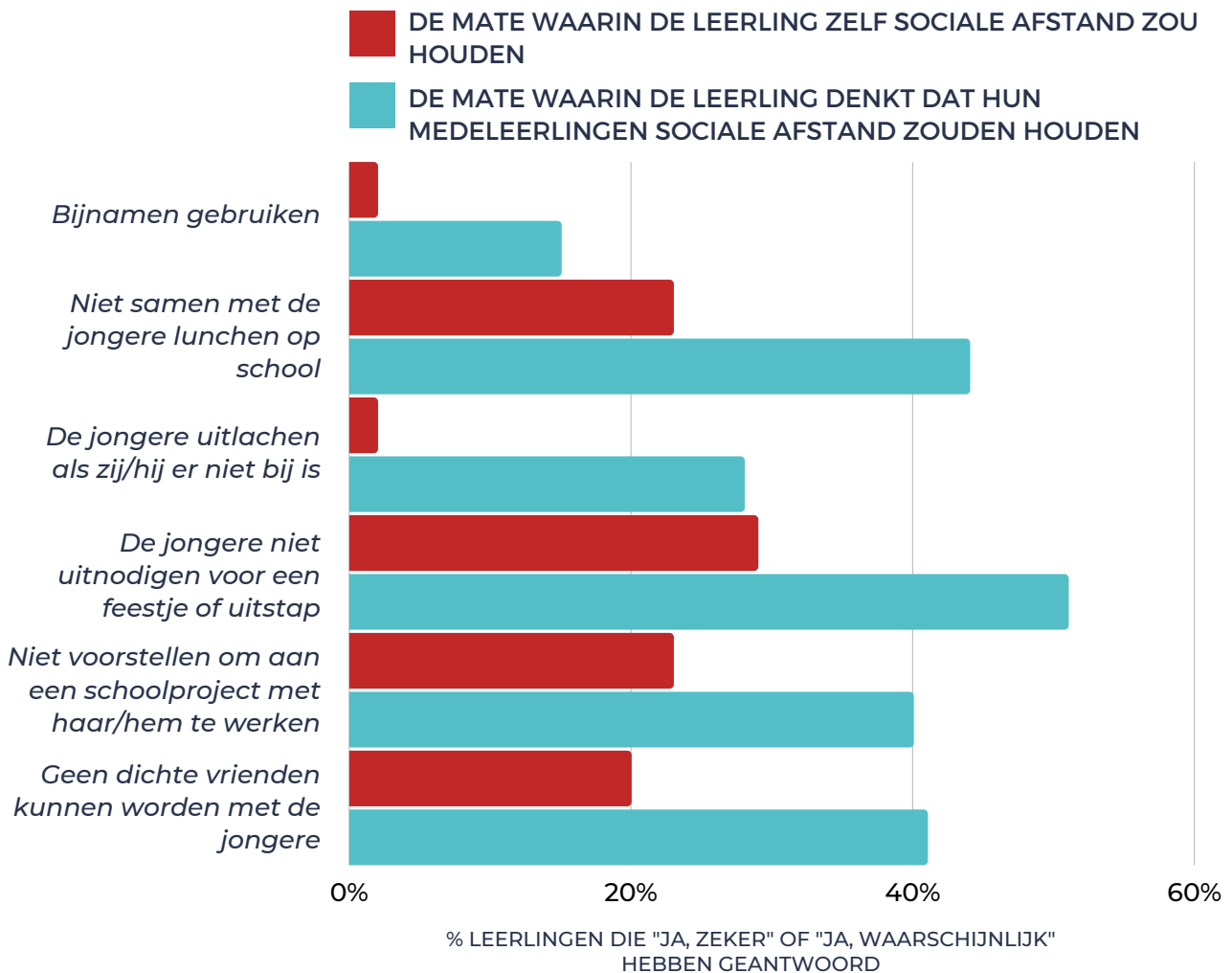
De mate waarin de leerlingen denken dat hun medeleerlingen stereotypen en vooroordelen hebben t.a.v. personen met psychische problemen en/of (het ontvangen van) geestelijke gezondheidszorg.

04

STIGMA

SOCIALE AFSTAND HOUDEN

Sociale afstand houden werd bevraagd aan de hand van 6 items en geeft weer in welke mate de leerlingen ervoor openstaan om verschillende vormen van contact te hebben met de jongere met depressieve klachten.

2-29% VAN DE LEERLINGEN GEEFT AAN DAT ZIJ SOCIALE AFSTAND ZOU DEN HOUDEN VAN DE JONGERE.

OVER HET ALGEMEEN VERWACHTEN ZE DAT HUN MEDELEERLINGEN MEER SOCIALE AFSTAND ZOU DEN HOUDEN DAN ZIJZELF, OP ALLE 6 DIMENSIES.

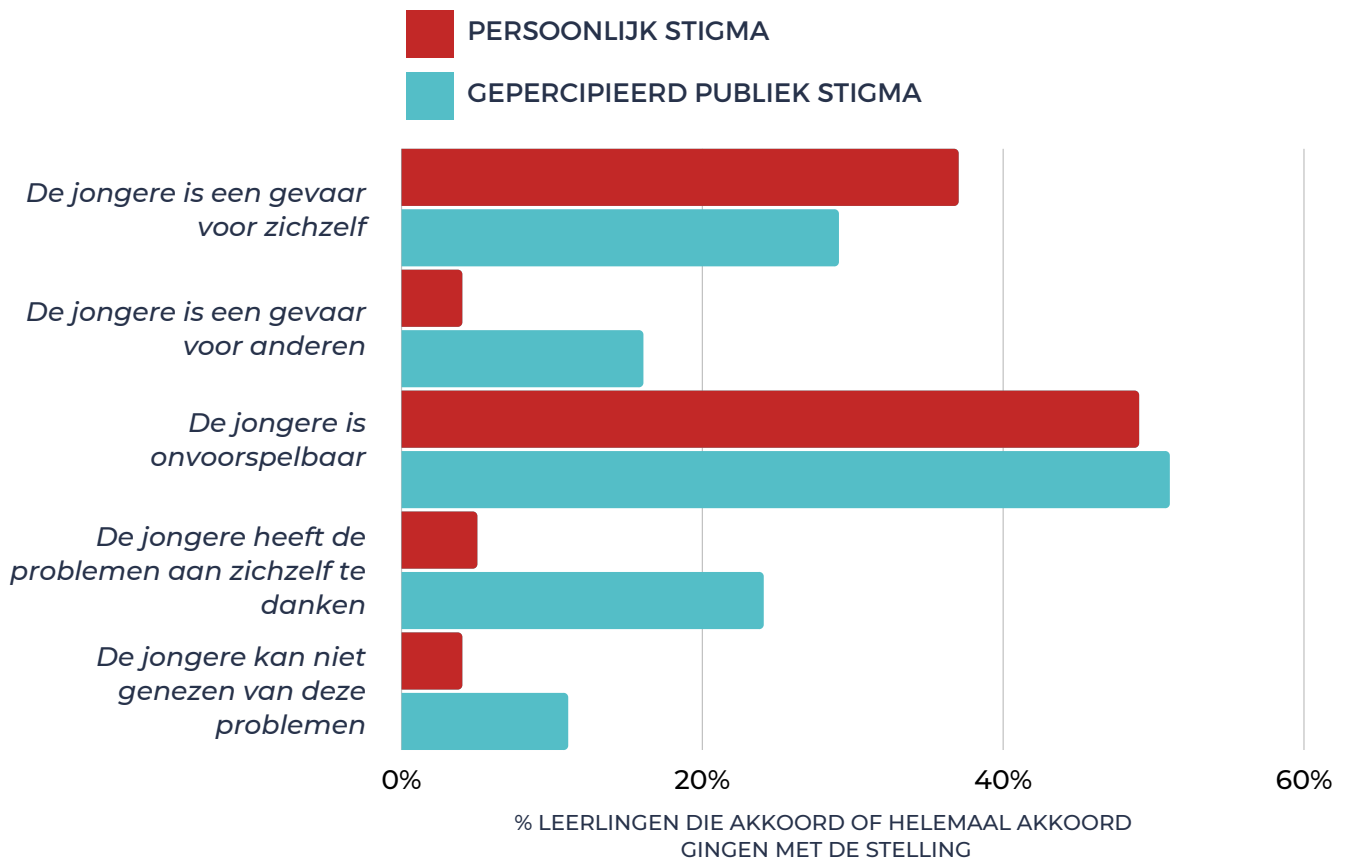

04

STIGMA

PERSOONLIJK VS GEPERCIPIEERD PUBLIEK STIGMA

De 5 stellingen geven vaak voorkomende stereotypes weer over personen met psychische problemen.

“

4-49% VERTOONT STIGMATISERENDE ATTITUDES T.A.V. JONGEREN MET PSYCHISCHE PROBLEMEN. DEZE ATTITUDES WORDEN BOVENDIEN MEER UITGESPROKEN GEACHT BIJ HUN MEDELEERLINGEN DAN BIJ ZICHZELF, MET UITZONDERING VAN DE EERSTE UITSPRAAK DAT DE JONGERE EEN GEVAAR IS VOOR ZICHZELF.

”

04

STIGMA

HULPVERLENINGSSTIGMA

Hier gaat het om de mate waarin de leerlingen denken dat hun medeleerlingen stereotypen en vooroordelen hebben t.a.v. hulp zoeken in de geestelijke gezondheidszorg. Dit werd bevraagd aan de hand van 3 stellingen.

Als de leerlingen op mijn school zouden weten dat de jongere bij een psychiater in behandeling is, dan:

35%

denkt dat
dit voor hen
wel iets zou
uitmaken

16%

denkt dat ze
haar/hem
zouden
vermijden

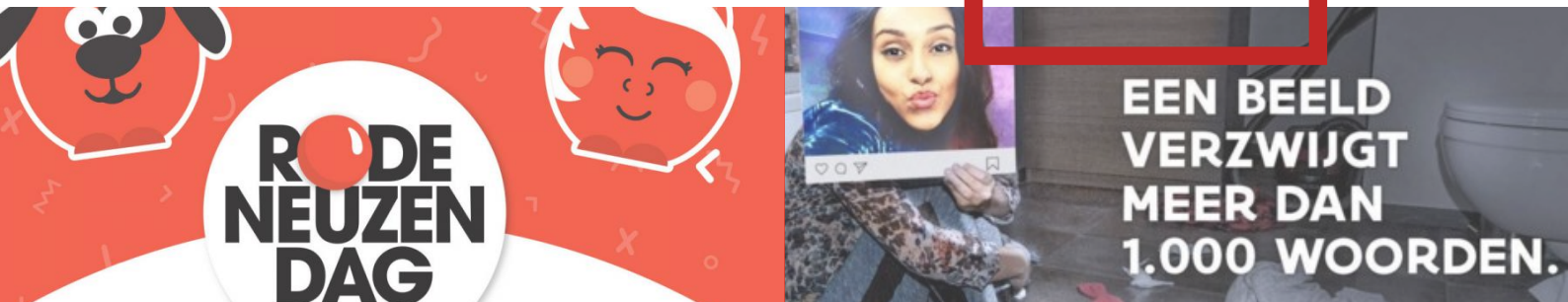
8%

denkt dat ze
haar/hem
zouden laten
vallen

**DE MEERDERHEID VAN DE LEERLINGEN
GEEFT AAN TE DENKEN DAT HUN
MEDELEERLINGEN DE JONGERE NIET ANDERS
ZOULDEN BEHANDELEN OMDAT DE JONGERE
BIJ EEN PSYCHIATER IN BEHANDELING IS.**

ANTI-STIGMA CAMPAGNES

05

KENNIS ANTI-STIGMA CAMPAGNES

Rode Neuzen Dag is opvallend meer gekend dan de #Leefzonderfilter campagne. Slechts minder dan een kwart kent deze laatste campagne.

96%

Kent Rode Neuzen
Dag

24%

Kent de
#Leefzonderfilter
Campagne

80%

Kent het doel van
Rode Neuzen Dag

16%

Kent het doel van de
#Leefzonderfilter
campagne

KENNIS DOEL ANTI-STIGMA CAMPAGNES

Bijgevolg kennen ook veel meer leerlingen het doel van Rode Neuzen Dag dan het doel van #Leefzonderfilter.

KENNIS CAMPAGNES VIA SCHOOL

Meer dan de helft heeft Rode Neuzen Dag leren kennen via de school. Terwijl slechts enkelen #Leefzonderfilter zo hebben leren kennen.

59%

Heeft Rode Neuzen
Dag o.a. via de
school leren
kennen

6%

Heeft de
#Leefzonderfilter
campagne o.a. via
de school leren
kennen

06

TOEKENNING VAN OORZAKEN

De leerlingen kregen een lijst van 16 verklaringen. Zij moesten oordelen wat volgens hen mogelijke oorzaken zijn van de psychische problemen van de jongere.

Concreet vroegen we: *“Beeld je in dat de jongere dezelfde culturele en/of religieuze achtergrond heeft als jezelf. Kan de situatie van de jongere volgens jou het gevolg zijn van...?”*.

3 MEEST WAARSCHIJNLIJKE OORZAKEN

Zich alleen voelen

Stress door school

Een ingrijpende gebeurtenis
(bv. het overlijden van een
dierbare)

% BEOORDELING ALS 'WAARSCHIJNLIJK' OF 'ZEKERE' OORZAAK

90%

86%

74%

3 MINST WAARSCHIJNLIJKE OORZAKEN

Het lot / Gods wil / karma

Zondigen en haar/zijn
geloof niet volgen

Een genetisch/ erfelijk
probleem

% BEOORDELING ALS 'ONWAARSCHIJNLIJKE' OF 'ZEKER GEEN' OORZAAK

92%

89%

76%

ZORGAAN- BEVELINGEN

07

De leerlingen kregen een lijst van 19 mogelijke hulpbronnen. Zij moesten vervolgens aangeven hoe waarschijnlijk zij het achten dat de situatie van de jongere met depressieve klachten door deze hulpbronnen zou kunnen verbeteren.

3 MEEST HELPENDE HULPBRONNEN

Door te praten met een
vriend(in)

Door te praten met (één
of beide) ouder(s)

Door te praten met een
psycholoog of psychiater

% BEOORDELING ALS 'WAARSCHIJNLIJK' OF 'ZEKER' HELPEND

90%

84%

83%

3 MINST HELPENDE HULPBRONNEN

Zonder iets te doen

Door een strengere
opvoeding

Door gebruik te maken van
homeopathie, acupunctuur,
hypnose enz.

% BEOORDELING ALS 'WAARSCHIJNLIJK NIET' OF 'ZEKER NIET' HELPEND

91%

90%

83%

ZORGAAN- BEVELINGEN

07

ZORG IN DE SCHOOLCONTEXT

In de lijst van hulpbronnen namen we ook
3 hulpbronnen op uit de schoolcontext:

55%

Acht praten met
het CLB
waarschijnlijk of
zeker helpend

50%

Acht praten met
een(vertrouwens)
leerkracht of
klastitularis
waarschijnlijk of
zeker helpend

64%

Acht praten met
een medeleerling
waarschijnlijk of
zeker helpend

“

MEER DAN DE HELFT VAN DE LEERLINGEN
GEEFT AAN VERTROUWEN TE HEBBEN IN
ZOWEL DE AANGEBODEN FORMELE ZORG ALS
IN DE INFORMELE ZORG BINNEN DE
SCHOOLCONTEXT.

”

08

SCHOOL- ERVARING

HOE DACHTEN DE LEERLINGEN OVER SCHOOL OP HET MOMENT VAN DE SURVEY-AFNAME?

14%

22%

40%

21%

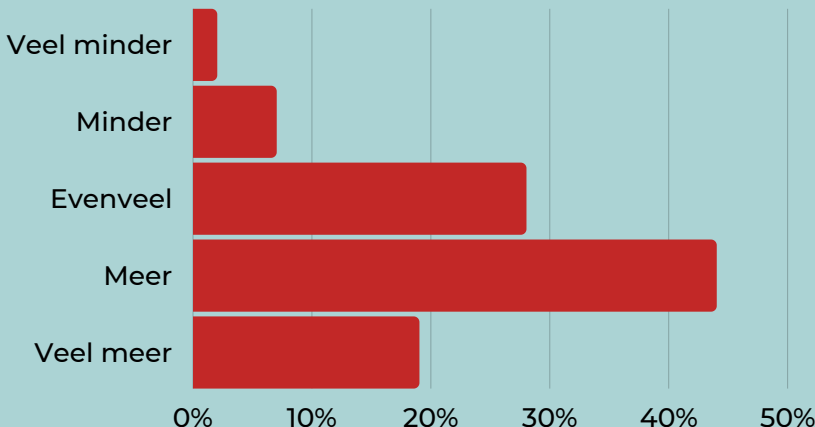
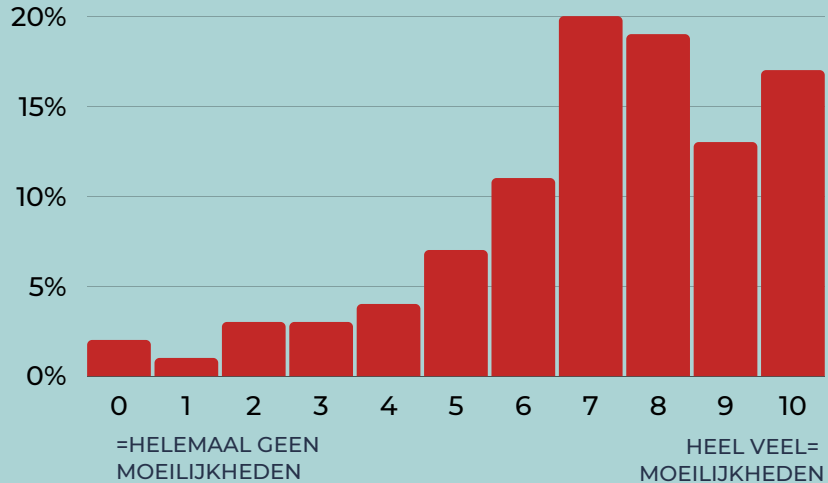
3%

ERVAREN DRUK DOOR SCHOOLWERK EN DE INVLOED VAN COVID-19

7.13

GEMIDDELD
ERVAREN
DRUK DOOR
SCHOOL-
WERK

63%

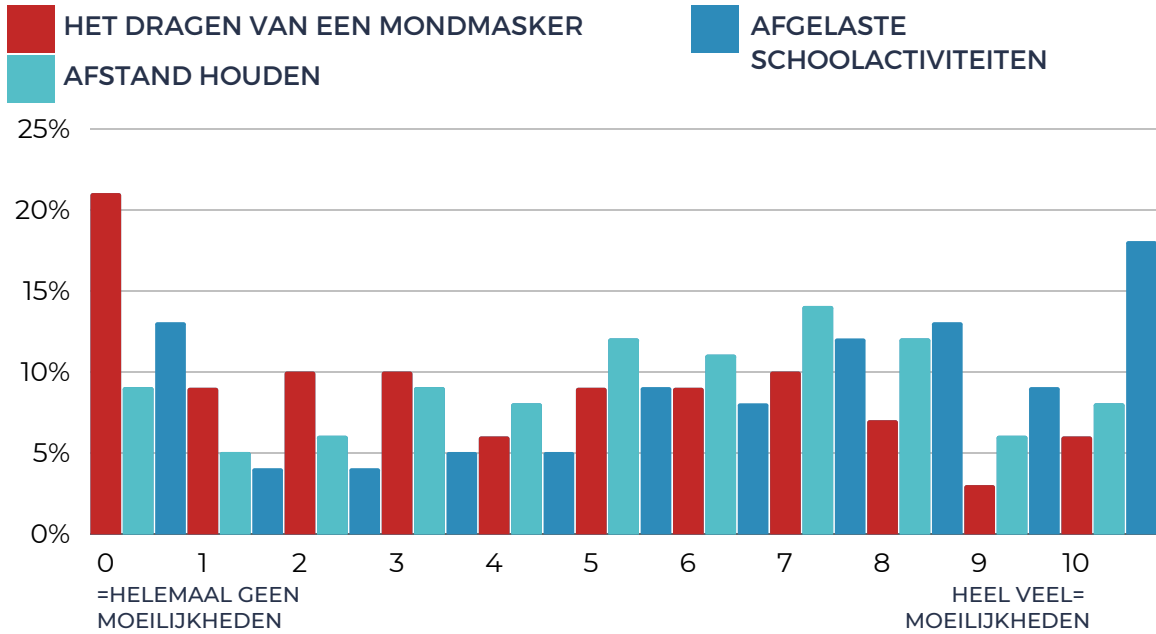
ERVAART
MEER TOT
VEEL MEER
DRUK SINDS
COVID-19

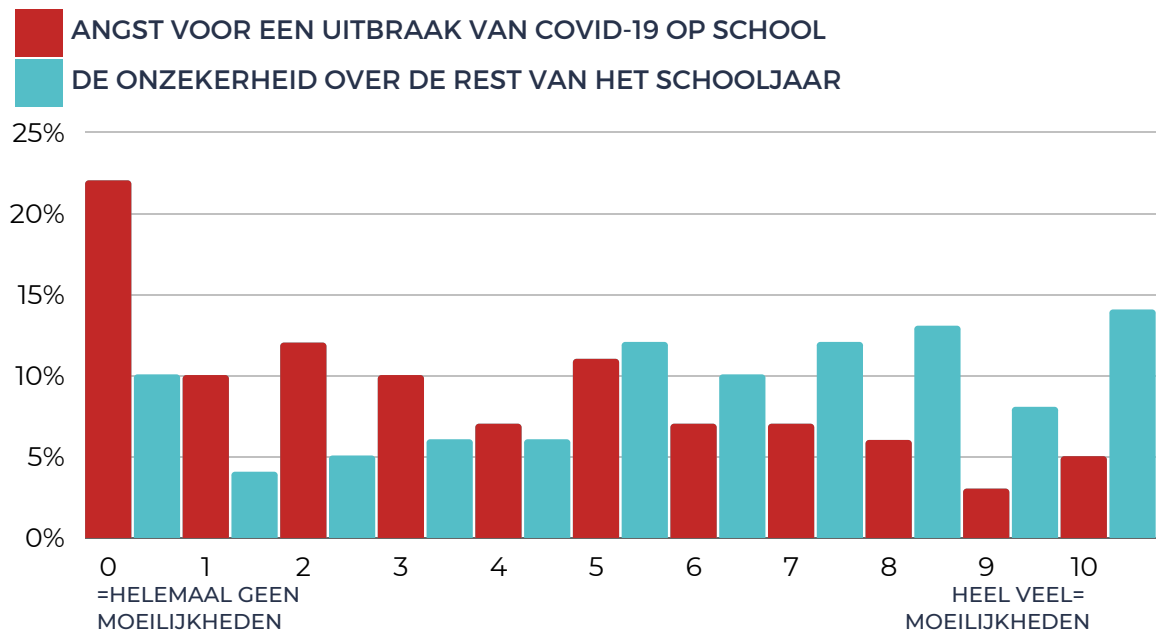
08

SCHOOL- ERVARING

MOEILIKHEDEN VANWEGE CORONAMAATREGELEN OP SCHOOL

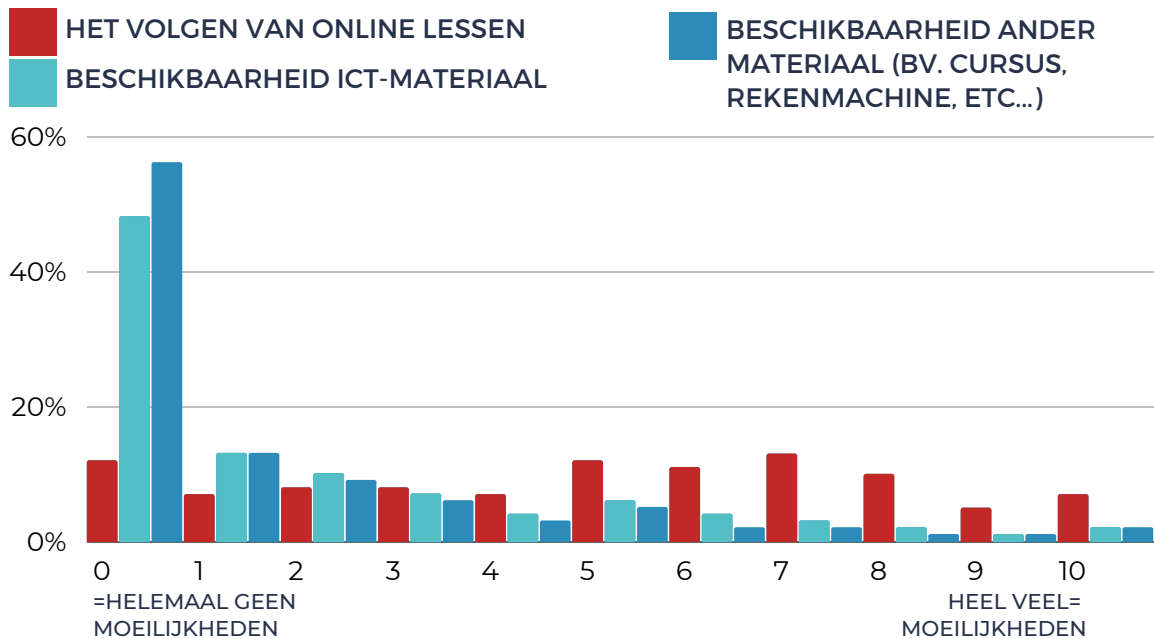
“ DE LEERLINGEN GEVEN AAN VOORAL MOEILIKHEDEN TE ONDERVINDEN MET DE AFGELASTE SCHOOLACTIVITEITEN, DE ONZEKERHEID OVER DE REST VAN HET SCHOOLJAAR EN AFSTAND HOUDEN. ”

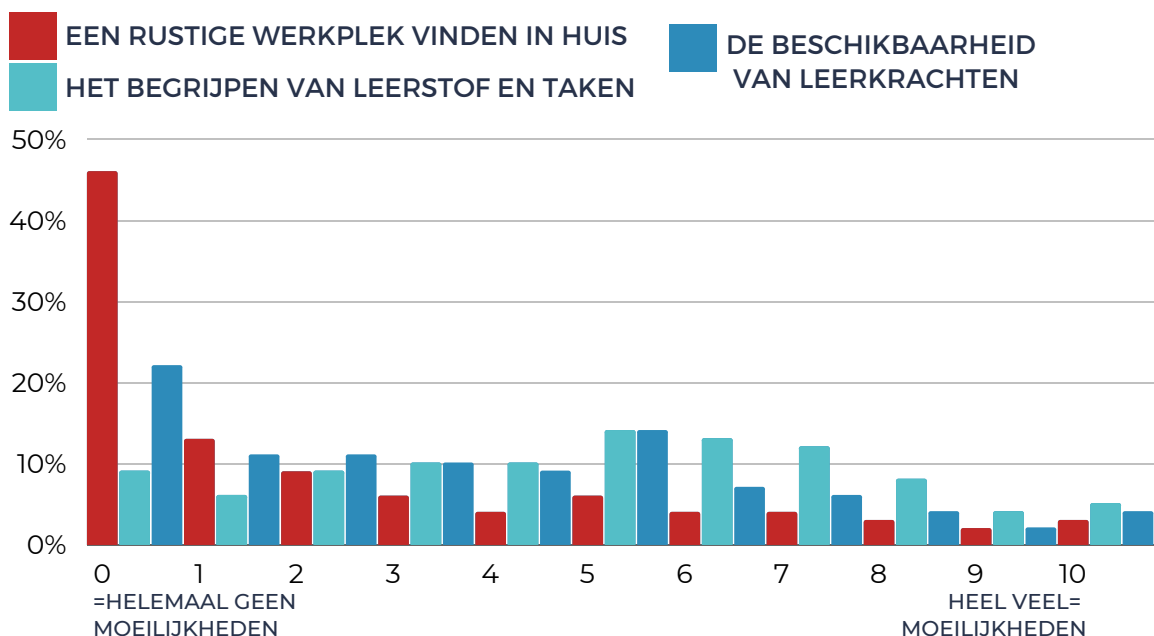
08

SCHOOL- ERVARING

MOEILIKHEDEN MET AFSTANDSONDERWIJS

“ DE 2921 LEERLINGEN DIE (DEELTIJDS) AFSTANDSONDERWIJS VOLGEN, GEVEN AAN VOORAL MOEILIKHEDEN TE ONDERVINDEN MET HET VOLGEN VAN DE ONLINE LESSEN EN HET BEGRIJPEN VAN DE LEERSTOF EN TAKEN. ”

08

SCHOOL- ERVARING

ERVAREN DE LEERLINGEN SOCIALE STEUN OP SCHOOL?

(HELEMAAL) EENS

NIET EENS/NIET ONEENS

(HELEMAAL) ONEENS

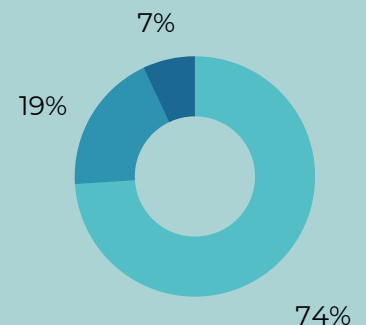
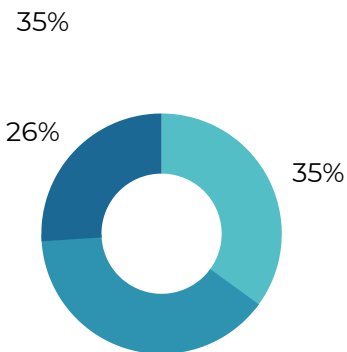
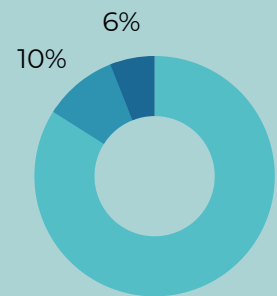
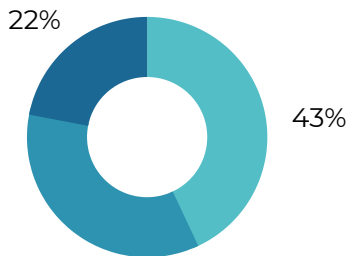
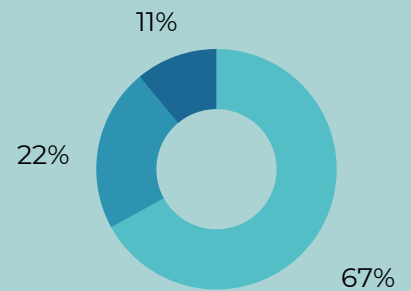
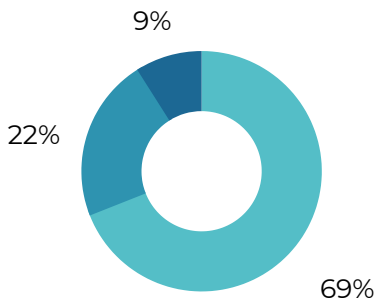
Ik heb het gevoel dat mijn leerkrachten mij aanvaarden zoals ik ben

Ik ben graag bij mijn klasgenoten

De meeste leerlingen van mijn klas zijn vriendelijk

Mijn klasgenoten aanvaarden mij zoals ik ben

“ DE MEERDERHEID VAN DE LEERLINGEN GEEFT AAN SOCIALE STEUN TE ERVAREN VAN MEDELEERLINGEN. DAARENTEGEN GEEFT SLECHTS EEN MINDERHEID AAN SOCIALE STEUN TE ERVAREN VAN LEERKRACHTEN. ”

PESTGEDRAG

De leerlingen werden gevraagd naar pestgedrag sinds de start van het schooljaar. Er moet dus rekening gehouden worden met het feit dat het schooljaar nog niet lang van start was gegaan op het moment van de survey-afname en dat de leerlingen minder aanwezig waren op school door o.a. (deeltijds) afstandsonderwijs.

09

PESTEN

5%

Geeft aan dit schooljaar 1 of 2 keer tot maandelijks mee te hebben gedaan aan pesten

1%

Geeft aan dit schooljaar wekelijks tot bijna dagelijks mee te hebben gedaan aan pesten

GEPEST

5%

Geeft aan dit schooljaar 1 of 2 keer tot maandelijks gepest te zijn geweest

2%

Geeft aan dit schooljaar wekelijks tot bijna dagelijks gepest te zijn geweest

CYBER-PESTEN

3%

Geeft aan dit schooljaar 1 of 2 keer tot maandelijks mee te hebben gedaan aan cyberpesten

1%

Geeft aan dit schooljaar wekelijks tot bijna dagelijks mee te hebben gedaan aan cyberpesten

GECYBER-PEST

5%

Geeft aan dit schooljaar 1 of 2 keer tot maandelijks gecyberpest te zijn geweest

1%

Geeft aan dit schooljaar wekelijks tot bijna dagelijks gecyberpest te zijn geweest

10

AANDACHTS- PUNTEN

Hieronder volgen enkele tussentijdse aandachtspunten op basis van de resultaten van de survey. Om deze reden is het nog niet mogelijk om uitgebreide verklaringen of conclusies te geven over de bevindingen in dit rapport.

01

ERVARING MET DEPRESSIE

De meerderheid van de leerlingen herkent zich in één van de klachten die kunnen wijzen op een depressie. Slechts een minderheid heeft echter reeds hulp gezocht bij een psycholoog of psychiater. Dit zou kunnen wijzen op het ervaren van drempels om professionele hulp te zoeken, hun eigen klachten niet ernstig genoeg vinden, of voorlopig voldoende informele hulp ontvangen vanuit hun dichte omgeving.

02

STIGMATISERING

Over het algemeen percipiëren de leerlingen meer stigmatiserende attitudes bij hun medeleerlingen dan bij zichzelf. Dit zou kunnen wijzen op enig sociaal wenselijk antwoorden, wat reeds een indicatie is van de aanwezigheid van negatieve stereotypen over psychische problemen die in de context van een bevraging op school niet kunnen geuit worden. Bovendien zou deze verwachting dat medeleerlingen meer stigmatiserende attitudes hebben, er kunnen voor zorgen dat men met psychische problemen niet naar buiten durft te komen.

03

HULPBRONNEN EN OORZAKEN

Als hulpbron blijkt praten voor de meeste jongeren de belangrijkste manier te zijn om met psychische klachten om te gaan. Vooral praten met iemand uit het persoonlijk netwerk in een informele context blijkt belangrijk te zijn, iets meer zelfs dan praten met een psycholoog of psychiater in een formele context. De meerderheid van de leerlingen geeft bovendien aan te denken dat psychische problemen vooral door stressvolle gebeurtenissen worden veroorzaakt, zoals schoolstress, zich alleen voelen of een ingrijpende gebeurtenis. We vermoeden dat de hoge beoordeling van deze oorzaken in het licht van de coronacrisis kunnen gezien worden.

04

INVLOED COVID-19

De meerderheid van de leerlingen geeft aan doorgaans al een hoge druk te ervaren door schoolwerk. Voor een meerderheid stijgt deze druk nog sinds de coronacrisis. Ook met de coronamaatregelen op school en het volgen van afstands-onderwijs geven vele leerlingen aan moeilijkheden te ondervinden.

CONTACT

© <https://radiovisie.eu/wp-content/uploads/2019/11/RodeNeuzenDag-bollen.jpg>

CONTACT

Vakgroep Sociologie
Faculteit Politieke & Sociale Wetenschappen
Universiteit Gent

Website:

<https://www.ugent.be/ps/sociologie/nl/onderzoeksgroepen/hedera-projecten/fwo-rode-neuzen>

CONTACTPERSOON:

Dr. Melissa Ceuterick (UGent)
E-mail: Melissa.Ceuterick@UGent.be

HET ONDERZOEKSTEAM

Prof. dr. Piet Bracke (UGent)
Prof. dr. Peter Stevens (UGent)
Dr. Melissa Ceuterick (UGent)
Dr. Katrijn Delaruelle (UGent)
Marlies Bockstal (UGent)
Lotta Van der Meulen (UGent)
Dr. Veerle Buffel (UA)

AANBEVOLEN REFERENTIE
Bockstal, M., Van der Meulen, L.,
Delaruelle, K., Buffel, V., Stevens, P.,
Bracke, P., Ceuterick, M. (2021). Het Rode
Neuzen Project: 'een cultuursensitieve
stigma survey', *Scholenrapport*
[Factsheet]. Opgehaald van:
<https://www.ugent.be/ps/sociologie/nl/onderzoeksgroepen/hedera-projecten/fwo-rode-neuzen>

Versie Maart, 2021